

LAUSUNNON YLEISPERUSTELUT

Tupakointi on keskeinen kansanterveydellinen ongelma, jota on pyritty ratkaisemaan jo vuosikymmenien ajan. Hallituksen lakialoitteessa tupakoinnin todetaan vähentyneen etenkin 2000-luvun vaihteesta lähtien. THL:n tupakkatilastojen mukaan verollisten savukkeiden kulutuksessa ei kuitenkaan ole tapahtunut olennaista muutosta 1990-luvun puolivälin jälkeen. [1].

Kun verollisen tupakankulutuksen ennallaan säilymiseen lisätään tupakan salakuljetuksen samanaikainen kasvu [2,3], suomalaisten tupakointi näyttäisi pikemminkin lisääntyneen kuin vähentyneen viimeisen parinkymmenen vuoden aikana.

Tilastoristiriitaa huomioimattakin on selvää, että tupakkaa käytetään Suomessa edelleen runsaasti. Kaikkien tupakkapoliittisten mullistusten jälkeenkin lähes 900.000 suomalaista tupakoi edelleen päivittäin tai satunnaisesti. Lisäksi kuusikymmentä prosenttia suomalaisnuorista kokeilee tupakointia 18 ikävuoteen mennessä. [4,5]

Hallitus on esittänyt tavoitteekseen tupakoinnin loppumisen vuoteen 2040 mennessä, mutta kuten edellä esitetystä on nähtävissä, tavoite ei ole saavutettavissa tupakkapoliittisin toimenpitein. Merkittävää apua tilanteeseen ei ole odotettavissa myöskään lääkinnällisiltä tupakoinnin korvaus- ja vieroitusmenetelmiltä, sillä vain alle kymmenen prosenttia tupakoitsijoista onnistuu pysyvästi tupakoinnin lopettamisessa niillä keinoin. [6-9].

On siis selvää, että uusia keinoja tupakoinnin lopettamiseksi tarvitaan, ja sähkösavukkeet ovat osoittautuneet siihen poikkeuksellisen lupaavaksi vaihtoehdoksi. Esimerkiksi Iso-Britanniassa, missä sähkösavukkeiden saatavuutta ei ole rajoitettu Suomen tapaan lääkelainsäädännön nojalla, yli miljoona tupakoitsijaa on lopettanut tupakoinnin sähkösavukkeiden avulla, heistä puoli miljoonaa pelkästään viime vuoden aikana. [10].

Tuoreen Eurobarometri-datan mukaan 35% nykyisistä sähkösavukkeiden käyttäjistä on lopettanut tupakoinnin. Lisäksi 32% nykyisistä käyttäjistä on vähentänyt tupakointiaan, mikä usein on ensimmäinen askel tupakoinnin lopettamiseen. Kaikkiaan Euroopassa on neljä miljoonaa sähkösavukkeiden avulla lopettanutta ja viisi miljoonaa tupakointia vähentänyttä tupakoitsijaa/ex-tupakoitsijaa. [79].

Kehityskulku on ollut samansuuntaista myös esimerkiksi Yhdysvalloissa. [11]. Sähkösavukkeiden tehokkuudesta tupakoinnin lopettamisessa on saatu runsaasti näyttöä myös lukuisissa käyttäjä- ja seurantatutkimuksissa. [12-23].

Onkin ristiriitaista ja epäsuhtaista, että hallitus pyrkii sääntelemään sähkösavukkeita yhtä ankarin toimenpitein kuin tunnetusti erittäin haitallisia poltettavia tupakkatuotteita, vaikka sähkösavukkeet edistävät tupakoinnin lopettamista eikä niistä ole osoitettu merkittäviä terveysriskejä. Tupakoinnin terveysriskit aiheutuvat pääasiassa tupakan polttamisesta syntyvistä palamistuotteista, joita sähkösavukkeissa ei esiinny lainkaan. Niinikään sähkösavukkeista löytyneiden haitta-aineiden määrät ja pitoisuudet ovat niin vähäisiä, ettei niistä katsota aiheutuvan merkittävää terveysriskiä käyttäjille tai sivullisille. [24-43].

Koska useimmille sähkösavukkeisiin kohdistetuille sääntelytoimenpiteille ei ole osoitettavissa terveydellisiä perusteita, niiden pääasialliseksi perusteeksi on esitetty pelkoa siitä, että sähkösavukkeet houkuttelisivat tupakoimattomia nuoria nikotiini- tai tupakkariippuvuuteen.

Peruste on kuitenkin katteeton, sillä kaiken tutkimustiedon ja käytännön näytön mukaan tilanne on juuri päinvastainen: sähkösavukkeiden käyttö entuudestaan tupakoimattomien keskuudessa on vähäistä ja säännöllinen käyttö olematonta. Sähkösavukkeiden säännöllinen käyttäjäkunta koostuu tupakoitsijoista tai ex-tupakoitsijoista, jotka käyttävät sähkösavukkeita pääasiallisesti tupakoinnin

vähentämiseen, lopettamiseen tai tupakasta erossa pysymiseen. [10,21,22,24,25a,44-55]. Tutkimusten ja tilastojen valossa sähkösavukkeet eivät siis ole portti tupakointiin vaan pois tupakoinnista.

Lisäksi olisi jo lähtökohtaisesti perustuslaissa turvattujen yksilönvapauksien vastaista estää aikuisväestöä käyttämästä mitään valmistetta, esim. makuaineita sisältäviä sähkösavukeneiteitä, pelkästään niiden saatavuuden estämiseksi nuorilta. Alaikäisille sopimattomiksi katsottujen tuotteiden saatavuutta säännellään vakiintuneen käytännön mukaan ikärajoituksin, ei kieltämällä niiden käyttöä myös täysi-ikäisiltä ja täysivaltaisilta Suomen kansalaisilta.

Yksi hallituksen lakialoitteen ristiriitaisimmista esityksistä on tupakan ja nikotiinin käytön loppumisen rinnastaminen toisiinsa tasavertaisina tavoitteina. Kuten lääkinnällisten nikotiinikorvaustuotteiden kohdalla on jo pitkään tiedostettu, nikotiinilla on olennainen merkitys tupakan korvaamisessa eikä nikotiinin käyttö itsessään ole erityisen haitallista. [7,18,56-60].

Näin ollen tupakoinnin ja nikotiinin kansanterveydelliset haittavaikutukset eivät ole millään tavalla verrannolliset keskenään, ja käytännössä tupakkaa korvaavien nikotiinituotteiden käytön vaikeuttaminen vaikeuttaa samalla tupakkalain kansanterveydellisesti merkittävimmän tavoitteen, tupakoinnin loppumisen, toteutumista.

Tavoitteen nikotiinin käytön loppumisesta on siis jäätävä toissijaiseksi tupakoinnin loppumiseen tähtäävään päämäärään nähden eikä se saa muodostua esteeksi tupakoinnin lopettamiselle nikotiinia sisältävien tuotteiden avulla.

Nikotiinin käyttöön kohdistuvien toimenpiteiden tulee muutoinkin olla luonteeltaan opastavia, ei pakottavia, sillä on perustuslain vastaista rajoittaa täysi-ikäisten kansalaisten yksilönvapauksia asiassa, mistä ei ole osoitettavissa olennaisia haittavaikutuksia sivullisille.

On myös huomattava, että sähkösavukkeet poikkeavat merkittävästi poltettavista tupakkatuotteista myös nikotiinivalmisteina. Sähkösavukkeista verenkiertoon päätyvät nikotiinimäärät ovat tyypillisesti savukkeista saatavia nikotiinimääriä alhaisempia ja nikotiini-imeytyvyys on huomattavasti hitaampaa. Parhaimmillaankin veren nikotiinipitoisuus on saatu sähkösavukkeella nousemaan yhden savukkeen polttamista vastaavalle tasolle vasta puolessa tunnissa siinä missä tupakoimalla se tapahtuu muutamassa minuutissa. [61-63]. Lisäksi sähkösavukkeiden nikotiini-imeytyvyys tapahtuu tutkimusnäytön perusteella suurimmaksi osaksi tai kokonaan ylempien hengitysteiden kautta, ei keuhkojen välityksellä, kuten tupakkaa poltettaessa. [27,64].

Sähkösavukkeet eivät siis aiheuta käyttäjän elimistössä tupakointia vastaavaa nopeaa "nikotiinipiikkiä". Lisäksi savukkeet sisältävät monia nikotiinin riippuvuutta aiheuttavia ominaisuuksia tehostavia ainesosia. Nikotiini itsessään ei aiheuta erityisen voimakasta riippuvuutta, vaan vertautuu niin terveyteen kuin riippuvuuteen kohdistuvilta vaikutuksiltaan lähinnä kofeiiniin. [7,18,56-63,65-66].

Edellä mainitut eroavuudet savukkeisiin nähden selittänevätkin omalta osaltaan sitä, miksi sähkösavukekokeilut tupakoimattomien keskuudessa eivät ole johtaneet sähkösavukkeiden säännölliseen käyttöön. Ero savukkeiden ja sähkösavukkeiden välillä on tässäkin suhteessa silmiinpistävä, sillä WHO:n mukaan noin kolmasosa tai jopa puolet tupakkakokeiluista johtaa säännölliseen tupakointiin. [67].

Kuten lausunnossa tarkemmin tullaan selvittämään, sähkösavukkeet ja savukkeet eivät ole toisiaan vastaavia tuotteita, joten niitä ei tule sellaisina myöskään säännellä. Ne poikkeavat toisistaan niin perustavanlaatuisella tavalla jo puhtaasti koostumukseltaan ja käyttöominaisuuksiltaan, että samoilla sääntelytoimenpiteillä on aivan erilaisia vaikutuksia jo pelkästään sähkösavukkeiden ja tupakkatuotteiden käytettävyydelle. Tästä johtuen pyrkimys

sähkösavuke- ja tupakkatuotteiden sääntelyn yhdenmukaistamiseen johtaisi tosiasiasa niiden jyrkkään eriarvoistamiseen.

Rationaalisesti ajatellen sähkösavukkeiden ei tulisi sisältyä tupakkalakiin lainkaan, sillä ne eivät sisällä tupakkaa. Niinikään ne poikkeavat jyrkästi poltettavista tupakkatuotteista paitsi riskiprofiililtaan myös käyttötarkoitukseltaan, sillä savukkeita käytetään tupakointiin, kun taas sähkösavukkeita käytetään pääasiallisesti tupakoinnin lopettamiseen. Tupakkaa korvaavana vaarattomampana vaihtoehtona ne ovat terveyshaittoja väestötasolla vähentäviä, eivät niitä lisääviä tuotteita, päinvastoin kuin poltettavat tupakkatuotteet.

Ennen kaikkea tämän lausunnon tavoitteena on turvata tupakoitsijoille mahdollisuus tupakoinnin lopettamiseen ja siinä jo onnistuneille oikeus tupakasta erossa pysymiseen. Koska suurin osa tupakoitsijoista ei onnistu pääsemään eroon tupakasta tähän asti suositelluin menetelmin, on ristiriitaista, epäsuhtaista ja kansanterveydellisesti haitallista heikentää tupakkaa vaarattomamman vaihtoehdon saatavuutta, käytettävyyttä ja tupakkaa korvaavia ominaisuuksia, kuten hallituksen lakiesitys tällaisenaan olennaisella tavalla tekisi.

Monilta osiltaan hallituksen lakialoite käytännössä tyrehtyttäisi sähkösavukkeiden käytön tupakkaa korvaavana tuotteena ja siten suosisi poltettavien tupakkatuotteiden kulutusta ja markkina-asemaa selvästi sitä vaarattomamman vaihtoehdon sijasta. Tämä on jyrkässä ristiriidassa sekä kansalaisten itsemääräämisoikeuteen, suhteellisuusperiaatteen että tupakkalain kansanterveydellisesti tärkeimpään tavoitteeseen, tupakoinnin loppumiseen, nähden.

Täysi-ikäisten kansalaisten vapauksia rajoittavien toimenpiteiden tulee perustua tunnetuille tosiasioille ja tutkitulle tiedolle. Näin ei ole hallituksen lakialoitteessa menetelty, vaan rajoituksia on asetettu vallitsevan tutkimustiedon ja käytännön näytön vastaisella tavalla ikään kuin varmuuden vuoksi.

Varovaisuusperiaate kuitenkin kääntyy itseään vastaan silloin, kun kyseessä on terveydelle erittäin haitalliseksi tiedettyä tuotetta korvaava, varmasti vaarattomampi valmiste. Tätä on painottanut myös Euroopan parlamentin oikeudellisten asioiden valiokunta (JURI) vuonna 2013 antamassaan lausunnossa tuolloin luonnosvaiheessa olleesta tupakkatuotedirektiivistä: "Sellaisten tuotteiden kieltäminen, jotka ovat vähemmän haitallisia kuin tupakkatuotteet ja joita voidaan käyttää tupakoinnin lopettamiseksi, ei todellakaan ole ehdotuksen kansanterveydellisten tavoitteiden mukaista". [68].

Kuten kansainvälistä sähkösavuketutkimusta johtanut professori Peter Hajek Lontoon yliopistosta on todennut, sähkösavukkeisiin kohdistuvat sääntelytoimenpiteet on tasapainotettava riskien ja hyötyjen kesken: "Tässä tapauksessa riskit ovat epätodennäköisiä ja osa jo todistettu vääriksi, kun samaan aikaan mahdolliset hyödyt ovat valtavat". [69].

MUUTOSesitykset HALLITUKSEN ESITYKSEEN EDUSKUNNALLE TUPAKKALAIKSI JA LAEIKSI ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Huomautus: lausunnossa ei käsitellä tupakkatuotedirektiivin edellyttämiä säädöksiä sähkösavukesäätelyksi, sillä niitä koskevat ratkaisut eivät kuulu STM:n toimivaltaan vaan EU-tuomioistuimelle, missä sähkösavukesäätelyä koskevaa artikla 20:ta vastaan nostettu kanne on parhaillaan menossa käsittelyyn.

1. Sähkösavukkeissa käytettäviä makuaineita koskevat lakiehdotukset ja niiden muutosesitykset

Lakiehdotus	Muutosesitys
<p>25 § 1. momentti 5. kohta Sähkösavukkeissa käytettäväksi tarkoitettua nikotiininessettä saa elinkeinotoiminnassa myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajille vain jos nesteessä ei ole lisättyjä makuaineita.</p>	Poistetaan.
<p>26 § Mitä 25 §:n 1. momentin 5. kohdassa säädetään, sovelletaan myös sähkösavukkeen avulla höyrystettäväksi tarkoitettuun muuhun nesteeseen kuin nikotiininesseseen</p>	Poistetaan.
<p>38 § Sähkösavukkeessa tai täyttösäiliössä taikka niiden vähittäismyyntipakkauksissa ei saa olla 35 §:ssä tarkoitettuja merkintöjä [35 § 5. kohta: Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten merkinnät eivät saa viitata makuun, tuoksuun, maku- tai aromiaineisiin tai muihin lisäaineisiin tai niiden puutteeseen].</p>	Poistetaan makuainemerkintöjä koskevin osin.
<p>41 § Sähkösavukkeessa käytettävän tupakan vastikkeen vähittäismyyntipakkauksen merkinnät. Mitä 38 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään, sovelletaan myös sähkösavukkeen avulla höyrystettäväksi tarkoitettun muun nesteen kuin nikotiininessen vähittäismyyntipakkaukseen.</p>	Poistetaan makuainemerkintöjä koskevin osin.

Lakiehdotus	Muutosesitys
<p>58 § Nikotiininesteiden maustamiseen tarkoitettua ainetta ei saa myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajille. [Yksityiskohtaiset perustelut, s. 83: Se, olisiko makuaine tarkoitettu nikotiininesteen maustamiseen, kävisi yleensä ilmi tuotteen pakkauksesta. Lisäksi joissakin tapauksissa asiayhteydestä saattaisi ilmetä, että myyjä olisi tarkoittanut makuaineen nikotiininesteen maustamiseen. Näin olisi esimerkiksi silloin, jos makuaineet olisi sijoitettu nikotiininesteiden välittömään läheisyyteen tai myymälässä myytäisiin lähinnä vain makuaineita, nikotiininesteitä ja muita sähkösavuketuotteita].</p>	Poistetaan.

Muutosesitysten perustelut

1.1. Lakiehdotusten perusteiden puutteellisuus

Sähkösavukeneiteitä koskevan makuainekiellon ainoaksi perusteeksi esitetään, että sen avulla "voitaisiin vaikuttaa siihen, että alaikäiset eivät alkaisi käyttää sähkösavukkeita eikä sähkösavukkeista muodostuisi alaikäisille väylää tupakoinnin aloittamiseen" (s. 58).

Peruste on vallitsevan tutkimustiedon ja käytännön näytön vastainen. Sähkösavukkeet ovat olleet markkinoilla yli kymmenen vuoden ajan, eivätkä ne ole houkutelleet tupakoimattomia nuoria tupakointiin tai sähkösavukkeiden säännölliseen käyttöön.

Jo sähkösavukekokeilut sinänsä ovat tupakoimattomien keskuudessa harvinaisia. Vain muutama prosentti tupakoimattomista nuorista on edes kokeillut sähkösavukkeita (vrt. esim. suomalaisnuorista 60% kokeilee tupakointia). [10,21,25a,44,46,48,53-55].

Lisäksi on oletettavaa, että sähkösavukkeita kokeilevat tupakoimattomat nuoret tulisivat joka tapauksessa kokeilleeksi jonkinlaista tupakka- tai vastaavaa tuotetta, sillä sähkösavukekokeilu ilmaisee jo itsessään kiinnostusta kyseisenkaltaisia tuotteita kohtaan.

Ennen kuin sähkösavukkeiden käytön ja tupakoinnin aloittamisen mahdollisella yhteydellä voidaan edes spekuloida, tulisi tupakoinnin aloittamista edeltää pidempiaikainen totuttautumisjakso sähkösavukkeisiin ja/tai riippuvuuden kehitysvaihe nikotiiniin. Koska sähkösavukkeiden säännöllinen käyttö entuudestaan tupakoimattomien keskuudessa on olematonta, myös oletus siitä, että sähkösavukkeet toimisivat väylänä tupakoinnin aloittamiseen, on katteeton.

Porttihypoteesia vastaan puhuu myös se, että tupakoinnin määrä ei ole noussut vaan laskenut sähkösavukkeiden käytön lisääntyessä. [10,11,44,70,71]. Esimerkiksi Yhdysvalloissa yläaste- ja lukioikäisten tupakointi on puolittunut viimeisen viiden vuoden aikana sähkösavukkeiden käytön kasvun rinnalla. [80,81].

Tupakoinnin väheneminen sähkösavukkeiden käytön lisääntyessä on luonnollinen seuraus sähkösavukkeiden tupakkaa syrjäyttävästä vaikutuksesta, ts. siitä, että sähkösavukkeiden käyttäjäkunta nousee tupakoitsijoiden keskuudesta. [10,21,22,24,25a,44-55].

Lähtökohtaisestikaan ei ole syytä olettaa, että makuaineilla olisi ratkaisevaa merkitystä tupakka- ja vastaavien tuotteiden kokeilulle. Tupakkakokeilujen takana vaikuttavat muut syyt kuin houkutteleva maku. Tupakkaa on aina kokeiltu ja kokeillaan edelleen runsaasti ilman lisättyjä makuaineitakin, eikä edes sellaisia sisältävien tupakkatuotteiden, esim. mentolisavukkeiden, makua voida pitää erityisesti nuorten makumieltymyksiä vastaavana makuna.

Makuaineiden väitetään virheellisesti vetoavan erityisesti nuorisoon, vaikka ne eivät tosiasiallisesti ole houkutteleet tupakoimattomia nuoria sähkösavukkeiden käyttäjiksi. Sen sijaan ne koetaan olennaisen tärkeäksi tekijäksi tupakasta eroon pääsemisessä aikuisen kuluttajakunnan keskuudessa. Enemmistö aikuiskäyttäjistä käyttää sähkösavukkeissa hedelmä-, makeis- ym. sellaisia makuja, jotka on virheellisesti leimattu erityisesti nuorisolle suunnatuiksi makuaineiksi. [21,45,72,73].

Sen sijaan kenenkään ei tiedetä käyttävän hallituksen lakiesityksen mukaista sähkösavukenestettä, toisin sanoen pelkästään propyleeniglykolista ja/tai glyserolista ja mahdollisesti nikotiinista koostuvaa ns. pohjanestettä.

Sähkösavukenesteissä käytettävät makuaineet on luokiteltu terveydelle vaarattomiksi aineiksi. Niiden kieltämiselle ei siis ole terveyssyyhin nojaavia perusteita, eikä sellaisia ole myöskään kieltotoimenpiteiden perusteena esitetty.

Koska sähkösavukkeissa käytettäviin nesteisiin lisätyt makuaineet eivät houkuttele tupakoimattomia nuoria sähkösavuke-, nikotiini- tai tupakkariippuvuuteen eikä niiden kieltämiselle ole myöskään terveydellisiä perusteita, lakiesitys on perusteeton.

1.2. Oikeasuhtaisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen liittyvät ongelmat

Lakiesityksen mukaan sähkösavukenesteen maun tulee muodostua "nikotiinin, propyleeniglykolin tai glyserolin sekä muiden mahdollisten ainesosien puhtaasta mausta".

Kyseisillä ainesosilla ei ole minkäänlaista ominaismakua. Näin ollen makuaineiden käytön kieltäminen sähkösavukenesteissä suosii suhteettomasti poltettavien tupakkatuotteiden markkina-asemaa ja kulutusta, sillä makuaineeton sähkösavuke on täysin mauton, kun sitä vastoin savukkeilla on aina oma, tupakanlehdistä ja niiden polttamisesta syntyvä voimakas ominaismakunsa.

Kuten edellä mainitusta on havaittavissa, sähkösavukkeet ja tupakkatuotteet ovat jo lähtökohtaisesti niin erilaisia valmisteita, etteivät tupakkatuotteita koskevat rajoitukset ole suoraan sovellettavissa sähkösavukkeisiin. Pyrkimys savukkeita ja sähkösavukkeita koskevan sääntelyn yhdenmukaistamiseen johtaisi siis tosiasiallisesti niiden jyrkkään eriarvoistamiseen poltettavien tupakkatuotteiden eduksi.

On myös huomattava, että suurin osa tupakoitsijoista ei käytä ns. tunnusomaisia makuaineita sisältäviä tupakkalaatuja, esim. mentolisavukkeita. Näin ollen makuainekiellolla ei tule olemaan vaikutusta tupakoitsijoiden suuren enemmistön tupakan kulutukseen.

Koska tupakkariippuvuus ei aiheudu makuaineista, ei ole syytä olettaa, että tupakkatuotteiden makuainekiello tulee olennaisesti vähentämään tupakointia myöskään esim. mentolisavukkeita tällä hetkellä käytettävien tupakoitsijoiden keskuudessa. Todennäköisimmin tupakan kulutus tulee yksinkertaisesti siirtymään muihin, käytettävissä oleviin tupakkatuotteisiin.

Makuainerajoitusten vaikutukset tupakan kulutukseen tulevat siis olemaan optimistisestikin arvioiden vaatimattomat. Esim. Englannin terveysviraston arvion mukaan tupakan ainesosiin

liittyvät EU-säädökset tulevat kokonaisuudessaankin vähentämään tupakointia vain 0.5-0.8% seuraavan viiden vuoden aikana. [74].

Sitä vastoin sähkösavukkeita ei voi käyttää lainkaan ilman lisättyjä makuaineita. Tupakan korvaaminen mauttomalla sähkösavukkeella on yhtä epärealistinen ajatus kuin esim. kahvin korvaaminen mauttomalla kofeiininesteellä.

Koska makuaineilla on täysin eriarvoinen merkitys sähkötupakan ja tupakkatuotteiden käytettävyydelle, on epäsuhtaista säännellä niitä yhtäläisillä rajoitustoimenpiteillä. Se tekisi sähkösavukkeista käyttökelvottomia tupakoinnin korvaamistarkoituksessa ja tyrehtyttäisi niiden käytön samalla kun mahdollisuus poltettavien tupakkatuotteiden käyttöön säilyisi ennallaan.

Lisäksi poltettavissa tupakkatuotteissa tulee edelleenkin olemaan sallittua käyttää lisättyjä makuaineita siinä määrin, että ne eivät saa aikaan tupakan tuoksusta tai mausta selvästi erottuvaa tunnusomaista makua tai tuoksua. Esimerkiksi virginiantupakassa ja itämaisessä tupakassa käytetyt aromiaineet ovat edelleen sallittuja. Sähkösavukkeissa sitä vastoin makuaineiden käyttö on kielletty kokonaan. Myös tämä suosii epäsuhtaisesti kaikkein vaarallisimman vaihtoehdon markkina-asemaa vaarattomamman vaihtoehdon sijasta.

Sähkösavukkeista ei ole osoitettu merkittäviä terveysriskejä eivätkä ne ole houkutteleet tupakoimattomia sähkösavukkeiden säännölliseen käyttöön. On jo lähtökohtaisesti epäsuhtaista kohdistaa niihin yhtäläisen äärimmäisiä sääntelytoimenpiteitä kuin terveydelle erittäin haitallisiin ja voimakasta riippuvuutta aiheuttaviin savukkeisiin.

1.3. Ristiriidat lakiesityksen muuhun sisältöön, kuluttajansuojalakiin, tupakkatuotedirektiiviin ja perustuslakiin nähden

Hallituksen lakiesityksen kappaleessa 4.3. todetaan, että: "tupakoitsijat, jotka haluavat siirtyä käyttämään sähkösavukkeita, voisivat jatkossakin näin tehdä". Käytännössä makuainekiello kuitenkin estää tämän, sillä mauton nikotiini-inhalaattori ei sovellu tupakan korvaamistarkoitukseen, kuten on ollut jo pitkään nähtävissä ns. lääkinnällisten nikotiini-inhalaattoreiden heikosta tehokkuudesta tupakoinnin lopettamisessa. [6-9].

Näin ollen sääntelymalli on jyrkässä ristiriidassa tupakkalain ja tupakkatuotedirektiivin tupakoinnin lopettamiseen tähtäävien tavoitteiden kanssa: sähkösavukkeita käytetään pääasiallisesti tupakoinnin lopettamiseen, mutta makuainekiellon avulla se tosiasiallisesti estetään.

Jos/kun makuaineita sisältävien sähkösavukkeenesteiden myynti sallitaan, pakkausmerkintöjä koskevat rajoitukset (38 §, 41 §) ovat makuaineita koskevalta osalta kuluttajansuojalain vastaisia. Kuten edellä on käynyt ilmi, makuaineilla on sähkösavukkeiden käytön kannalta ratkaiseva merkitys eikä kuluttajilta voida evätä olennaista tietoa tuotteen ominaisuuksista.

Kuluttajien tiedonsaantioikeutta painotetaan myös Euroopan parlamentin oikeudellisten asioiden valiokunnan tupakkatuotedirektiivin luonnosta koskevassa lausunnossa vuonna 2013, missä todetaan mm. seuraavaa: "Muihin komission ehdottamiin toimiin, jotka koskevat vähittäismyyntipakkauksien kokoa ja ulkonäköä sekä tuotekuvausta, liittyy perusoikeuksia koskevia vastaavia huolenaiheita. Niissä evätään valmistajien teollis- ja tekijänoikeudet, vähennetään kuluttajien valinnanmahdollisuuksia eikä edistetä sisämarkkinoiden parempaa toimintaa.-- Kuluttajille olisi annettava tietoa tuotteesta, mikäli se ei ole harhaanjohtavaa. Pyrittäessä estämään tuottajia viittaamasta esimerkiksi makuun herää huolenaiheita, jotka koskevat oikeutta mielipiteenvapauteen ja vapautta vastaanottaa tietoja viranomaisten siihen puuttumatta, kuten Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11 artiklan 1 kohdassa säädetään". [68].

Makunesteiden myyntikielto on ristiriidassa myös tupakkatuotedirektiivin makuainesääntelyä koskeviin peruseränteisiin nähden. Direktiivin lähtökohtana on sähkösavukeneiteiden makuaineiden salliminen, ei niiden kieltäminen. Esimerkiksi tupakkatuotedirektiivin kohdassa 47 todetaan, että jäsenvaltioiden on hyödyllistä harkita makuaineita sisältävien sähkösavukeneiteiden sallimista ja että minkä tahansa kyseisiä tuotteita koskevan kieltotoimenpiteen tulee olla oikeutettu ja siitä tulee tehdä selvitys EU:lle. [75].

Sähkösavukkeissa käytettävien makunesteiden myynti-, maahantuonti- ja etämyyntirajoitukset rikkovat myös EU-markkina-alueen yhtenäistämistä ja kulutustuotteiden vapaata liikkuvuutta koskevaa periaatetta ("Tobacco and related products which comply with this Directive should benefit from the free movement of goods"). [75].

Niinikään makuainekiello rikkoo Suomen perustuslain kansalaisille turvaamaa oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen. Ei ole oikeutettua kieltää täysi-ikäisiä kansalaisia käyttämästä jotakin valmistetta vain sillä perusteella, että sen käyttöä pidetään sopimattomana alaikäisille. Kyseisen kaltaisia tuotteita säännellään vakiintuneen käytännön mukaan ikärajoituksin, ei kieltämällä niiden käyttöä myös täysi-ikäisiltä Suomen kansalaisilta.

1.4. Lakiesityksen käytännön toteuttamisen ongelmat

Sähkösavukkeissa käytettäväksi soveltuvien makunesteiden ja -aineiden myyntikieltoa (26 § ja 58 §) on käytännössä mahdoton valvoa. Sähkösavukkeissa käytetyt aromiaineet ovat yleisesti käytettyjä elintarvikemakuaineita eikä niiden myyntiä voida kieltää.

Tästä johtuen on keinotekoista ja eri toimialoja eriarvoistavaa kieltää makuaineiden myynti sähkösavukeyrittäjiltä samaan aikaan, kun samojen tuotteiden myynti on muualla sallittua.

On jo lähtökohtaisesti ristiriitaista kieltää sähkösavukkeissa käytettävien nikotiinittomien makunesteiden myynti pelkästään vaarattomiksi luokiteltujen makuaineiden perusteella samaan aikaan, kun nikotiinia sisältävien nesteiden myynti on sallittua.

Lisäksi makuainekiello on omiaan heikentämään sähkösavukkeissa käytettävien nesteiden tuoteturvallisuutta ja valvontaa, sillä valmiiden makunesteiden puuttuessa monet sähkösavukkeiden käyttäjistä tulevat maustamaan nikotiininesteitä itse kulloinkin saatavilla olevilla elintarvike- tms. makuaineilla.

Käytännössä tämä tarkoittaa sähkösavukkeissa käytettävien makunesteiden valmistuksen siirtämistä asiantuntevilta tuottajatahoilta kuluttajien omiin käsiin, mikä on jyrkässä ristiriidassa tupakkalain ja tupakkatuotedirektiivin tuoteturvallisuuden edistämiseen tähtäävien päämäärien kanssa.

Se, ettei makuaineiden pakkausmerkinnöistä saa myyntikiellon uhalla ilmetä, soveltuuko makuaine sähkösavukkeessa höyrystettäväksi (38 §, 41 §, 58 §), heikentää tuoteturvallisuutta entisestään. Kaikki aromiaineethan eivät tähän tarkoitukseen sovellu, joten tuotetietojen puutteellisuus aiheuttaa tässä tapauksessa kuluttajille täysin turhan terveysriskin. Lisäksi, kuten edellä on jo todettu, olennaisten tuotetietojen epäminen kuluttajilta on jo itsessään kuluttajansuojalain vastainen toimenpide.

Todennäköisesti makuainekiello tulee lisäämään myös salakuljetusta, sillä on oletettavaa, että monet tupakoinnin sähkösavukkeiden avulla lopettaneista eivät enää suostu palaamaan takaisin tupakointiin, vaan hankkivat tarvittavat sähkösavukevalmisteet laittomilta markkinoilta tai salakuljettamalla ne itse.

Lakiesitys on siis omiaan ohjaamaan tavallisia, lainkuuliaisia kansalaisia laittomuuksiin siitä syystä, että he haluavat päästä eroon tupakasta. Tämä ei vastaa yleistä oikeustajua eikä tupakkalain ja tupakkatuotedirektiivin kansanterveydellisesti tärkeintä tavoitetta, poltettavien tupakkatuotteiden käytön lopettamista.

Yhteenveto

Koska sähkösavukkeissa käytettäviä makuaineita ei ole luokiteltu terveydelle haitallisiksi aineiksi eivätkä ne ole houkutteleet tupakoimattomia nuoria tupakointiin tai sähkösavukkeiden säännölliseen käyttöön, hallituksen esitys niihin kohdistuviksi sääntelytoimenpiteiksi on perusteeton.

Makuaineiden kieltäminen aikuisväestöltä pelkästään alaikäisten suojeluun vedoten olisi myös perustuslaissa turvattujen yksilöoikeuksien vastainen sääntelymalli.

Lisäksi sähkösavukeneiteitä koskeva makuainekiello suosisi kohtuuttomasti poltettavien tupakkatuotteiden markkina-asemaa ja kulutusta, sillä makuaineilla ei ole tupakkatuotteiden kulutukselle yhtä ratkaisevaa merkitystä kuin sähkösavukkeiden käytölle.

Koska sähkösavukkeista ei ole löydetty merkittäviä terveysriskejä ja niitä käytetään pääasiallisesti tupakkaa korvaavana tuotteena, ne eivät ole tupakan tavoin terveyshaittoja väestötasolla lisääviä vaan niitä vähentäviä valmisteita. Tästä syystä olisi jo lähtökohtaisesti epäsuhtaista kohdistaa niihin yhtä äärimmäisiä sääntelytoimenpiteitä kuin poltettaviin tupakkatuotteisiin.

Sähkösavukkeita säännöllisesti käyttävän kuluttajakunnan koostumuksen (tupakoinnin vähentämiseen, lopettamiseen tai tupakasta erossa pysymiseen tähtäävät tupakoitsijat/ex-tupakoitsijat) huomioon ottaen kaikki sähkösavukkeiden tupakkaa korvaavia ominaisuuksia heikentävät sääntelytoimenpiteet ylläpitävät poltettavien tupakkatuotteiden kulutusta. Näin ollen sähkösavukeneiteiden makuainekiello on jyrkässä ristiriidassa tupakkalain ja tupakkatuotedirektiivin ensisijaiseen päämäärään, tupakkatuotteiden käytön loppumiseen, nähden.

Koska makuainekiello koetaan kuluttajien keskuudessa kohtuuttomaksi, perustuslain vastaiseksi ja kansanterveydellisesti haitalliseksi eikä lakia todennäköisesti pystytä valvomaan asianmukaisella tavalla, lakiesitys on omiaan lisäämään lainkiertoa ja suoranaista rikollisuutta sekä heikentämään tuoteturvallisuutta ja kansalaisten luottamusta lakia ja sen valvontaa kohtaan.

2. Sähkösavukkeiden maahantuontia ja etämyyntiä koskevat lakiehdotukset ja niiden muutosesitykset

Lakiehdotus	Muutosesitys
<p>64 § Etämyynnin kieltö. Tupakkatuotteita, sähkösavukkeita tai nikotiininesteitä ei saa myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajalle kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua etäviestintä käyttäen.</p>	Poistetaan sähkösavukkeita ja nikotiininesteitä koskevin osin.
<p>67 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita. Kuluttaja ei saa hankkia tai vastaanottaa elinkeinonharjoittajalta tupakkatuotteita, sähkösavukkeita tai nikotiininesteitä postitse, tavarankuljetuksena tai muulla vastaavalla tavalla Suomen ulkopuolelta.</p>	Poistetaan sähkösavukkeita ja nikotiininesteitä koskevin osin.
<p>68 § Matkustajatuonnin aikarajat.</p>	Poistetaan nikotiininesteitä koskevin osin.
<p>69 § 2. kohta Matkustajatuonnin määrälliset rajat. Yksityishenkilö ei saa tuoda maahan: 2) nikotiininestettä sähkösavukkeessa tai täyttösäiliössä, jonka vähittäismyyntipakkauksen merkinnät poikkeavat 38 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetyistä, enempää kuin 10 millilitraa. [38 § 5. kohta: Sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkauksissa on oltava suomen- ja ruotsinkielinen terveysvaroitus, jonka tekstistä, kirjasinlajista ja -koosta, väristä, pinta-alasta, sijoittelusta ja muusta määrittelystä annetaan tarkemmat säännökset sosiaali- ja terveys- ministeriön asetuksella]</p>	Poistetaan.
<p>70 § Markkinointikieltö. Tupakkatuotteen, tupakan vastikkeen, tupakointivälineen, tupakkajäljitelmän, sähkösavukkeen ja nikotiininesteen markkinointi on kielletty.</p>	Poistetaan sähkösavukkeita ja nikotiininesteitä koskevin osin.

Muutosesitysten perustelut

Koska sähkösavukkeista ei ole löydetty merkittäviä terveysriskejä [24-43], on perusteetonta kohdistaa niiden maahantuonnille ja etämyynnille yhtä ankaraa sääntelyä kuin poltettaville tupakkatuotteille.

Käyttäjäkunnan pääasiallisen koostumuksen huomioiden (tupakoitsijat/ex-tupakoitsijat, jotka pyrkivät tupakoinnin lopettamiseen/tupakasta erossa pysymiseen) sähkösavukevalmisteet eivät ole terveyshaittoja väestötasolla lisääviä vaan niitä vähentäviä tuotteita. [10,21,22,24,25a,44-55]. Myös tämä puoltaa tupakkatuotteita vapaampaa sääntelyä sähkösavukevalmisteille.

Hallituksen lakiehdotuksen mukaisia maahantuonti- ja etämyyntirajoituksia ei suositella myöskään tupakkatuotedirektiivissä, vaan sen lähtökohtana on EU-sisämarkkinoiden yhtenäistäminen ja tuotteiden vapaa liikkuvuus ("Tobacco and related products which comply with this Directive should benefit from the free movement of goods"). [75].

Toisin kuin hallituksen lakiluonnoksessa esitetään (s. 47) tupakkatuotedirektiivi ei siis "edellytä jäsenvaltioilta toimenpiteitä sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden rajat ylittävän etämyynnin ehkäisemiseksi". Sen sijaan tupakkatuotedirektiivissä määritellään yksityiskohtaisesti, kuinka rajat ylittävä etämyynti voidaan toteuttaa [75]. Mitään perusteita EU:ssa jo hyväksytyin iänvarmennus-ym. etämyyntikäytänteiden hyväksymättä jättämiselle Suomessa ei ole olemassa.

Sähkösavukemarkkinoiden sulkeminen Suomen rajojen sisällä toimiviin kivijalkamyymälöihin antaisi myös merkittävän etulyöntiaseman poltettaville tupakkatuotteille. Suomen jyrkän sääntelypolitiikan johdosta sähkösavukevalmisteille ei ole päässyt kehittymään kattavaa kotimaista jakeluverkostoa. Tällä hetkellä sähkösavukkeiden myynti Suomessa on keskittynyt vain muutamaani suuremmilla paikkakunnilla toimiviin erikoisliikkeisiin. Sitä vastoin tupakkatuotteilla on jo vuosisatojen ajan huippuunsa hioutunut jakeluketju, joka toimii tehokkaasti ympäri maata pienimpiä paikkakuntia ja päivittäistavaramyymälöitä myöten.

Lisäksi sähkösavukkeiden teknisen ominaislaadun huomioon ottaen korkeatasoisen tuotevalikoiman valinta ja ylläpito vaatii asiantuntijuutta, joita suomalaisilla päivittäistavarakauppiaille ei ole. Näin ollen kotimaisten päivittäistavarakauppojen tuotteet tulevat mitä todennäköisimmin olemaan laadultaan huomattavasti koti- ja ulkomaisia alan erikoisliikkeitä heikkolaatuisempia, kuten ne ovat olleet tähänkin asti.

Näin ollen sähkösavukevalmisteiden etämyynnin kieltäminen johtaisi siihen, että suurella osalla suomalaisista ei tulisi joko olemaan lainkaan mahdollisuutta hankkia sähkösavukevalmisteita (mikäli niitä ei myydä omalla paikkakunnalla) tai heillä olisi käytettävissään muita eurooppalaisia heikkolaatuisempia sähkösavukevalmisteita (mikäli he joutuvat tyytymään päivittäistavarakauppojen tarjontaan). Korkeatasoisten sähkösavukevalmisteiden saatavuus rajoittuisi vain niille paikkakunnille, joissa toimisi alan erikoisliike, joiden määrä, kuten edellä todettua, on toistaiseksi hyvin vähäinen.

On myös huomattava, että Suomen jyrkän sähkösavukesääntelyn johdosta suuren yleisön tietämys sähkösavukevalmisteiden käyttöominaisuuksista on yleisesti ottaen heikkoa. Tästä johtuen kuluttajille on tarjottava mahdollisuus asiaan perehtymiseen ja eri tuotteiden ja yritysten väliseen vertailuun muutoinkin kuin hakeutumalla henkilökohtaiseen kontaktiin alan asiantuntijatahon kanssa.

Näin ollen on epärationaalista ja kuluttajansuojalain vastaista estää kuluttajia saamasta sähkösavukevalmisteista suomenkielistä, ei-mainonnallista tuoteinformaatiota alan yrittäjien Internet-sivuilta (70 §). Asianmukaisen tuoteinformaation saannilla ja tuotevertailulla on sähkösavukkeiden kaltaisten teknisten laitteiden kyseessä ollen aivan eri merkitys kuin poltettavien tupakkatuotteiden kohdalla. Sähkösavukelaitteiden hankkimista tulee verrata muiden elektroniikkatuotteiden hankkimiseen, ei tupakka-askin ostamiseen.

Kuten edellä esitetystä voidaan havaita, myös maahantuontia ja etämyyntiä koskevassa sääntelyssä on huomioitava, että tupakkatuotteet ja sähkösavukkeet poikkeavat tosistaan niin jyrkästi sekä valmisteina, riskiprofiililtaan että käyttötarkoitukseltaan (tupakkaa käytetään

tupakointiin, sähkösavukkeita pääsääntöisesti tupakasta eroon pääsemiseen), että on jo lähtökohtaisesti perusteetonta ja epäsuhtaista pyrkiä sääntelemään niitä yhtäläisin sääntelytoimenpitein.

Vaativalla nikotiininesteisiin suomen- ja ruotsinkieliset varoitustekstit estettäisiin käytännössä myös niiden matkustajatuonti omaan käyttöön. Myös tämä vaatimus poikkeaa tupakkatuotedirektiivin sisämarkkinoiden yhtenäisyyttä ja kulutustuotteiden vapaata liikkuvuutta koskevista periaatteista, eikä kansalliselle lisäsääntelylle ole perustetta.

Lisäksi laskennallinen peruste sallitulle 10 millilitran maahantuontimäärälle em. kielivaatimusten täyttyessä ei ole yhdenmukainen olemassaolevan tutkimustiedon kanssa. Tutkimusten mukaan sähkösavukeneiteiden keskimääräinen kulutus on 3-4 ml päivässä [21,73], joten sallittu määrä riittää noin kolmeksi päiväksi, ei "12–15 päiväksi vastaavasti kuin 200 savuketta riittää samanpituiseksi ajaksi useimmille tupakoitsijoille", kuten hallituksen lakialoitteessa esitetään (s. 86).

Sallittu määrä olisi oikein laskettunakin joka tapauksessa niin alhainen, että se olisi keskivertokuluttajan kannalta käytännössä merkityksetön.

Käytännössä etämyynti- ja maahantuontikielto yhdistettynä makuainekieltoon tarkoittaisi sähkösavukkeiden käytön tyrehdyttämistä Suomessa. Makuainekielto takaisi sähkösavukkeiden toimimattomuuden tupakointia korvaavana tuotteena, myyntirajoitukset puolestaan estäisivät tarkoitukseen soveltuvien sähkösavukevalmisteiden hankkimisen myös Suomen ulkopuolelta.

Tämän seurauksena markkinat jäisivät avoimiksi vain kaikkein vaarallisimmalle vaihtoehdolle, poltettaville tupakkatuotteille. Vaarallisimman vaihtoehdon kulutuksen edistäminen selvästi sitä vaarattomamman vaihtoehdon sijasta on perusteetonta, epäsuhtaista ja kansanterveydellisesti haitallista, etenkin, kun pitkäaikaisen tutkimustiedon perusteella tiedetään, että suurin osa tupakoitsijoista ei onnistu tupakoinnin lopettamisessa tähänastisin menetelmin.

Lisäksi maahantuonti- ja etämyyntirajoitukset rikkovat perustuslain 7 §:n 1. momentin mukaista oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen kohdistamalla täysi-ikäisten kansalaisten itsemääräämisoikeuteen ja yksityiselämään rajoituksia asiassa, mistä ei ole osoitettavissa sivullisiin kohdistuvia terveyshaittoja.

Minkään valmisteen maahantuontia ja etämyyntiä ei voida kieltää aikuisväestöltä pelkästään niiden saatavuuden ehkäisemiseksi alaikäisiltä. Näin ei tehdä myöskään tupakkatuotedirektiivissä, eikä Suomessa vallitse sellaisia erityisolosuhteita, joiden johdosta täällä olisi perusteltua ottaa käyttöön olennaisella tavalla EU-sisämarkkinoiden yhtenäisyyttä ja kulutustuotteiden vapaata liikkuvuutta heikentävää erityissääntelyä.

Sähkösavukkeiden ei myöskään ole havaittu johtavan sähkösavukkeiden, nikotiinin tai tupakkatuotteiden säännölliseen käyttöön tupakoimattomien keskuudessa, joten sähkösavuketuotteiden etämyynnin ja maahantuonnin rajoittaminen tupakoimattomien nuorten suojeluun vedoten olisi myös siltä osin perusteetonta. [10,21,22,24,25a,44-55].

3. Sähkösavukkeiden esilläpitokieltoa koskeva lakiehdotus ja sen muutosesitys

Lakiehdotus	Muutosesitys
<p>72 § Esilläpitokielto. Tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, sähkösavukkeita tai nikotiininesteitä taikka niiden tavaramerkkejä ei saa pitää esillä tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, tupakkajäljitelmien, sähkösavukkeiden tai nikotiininesteiden vähittäismyynnissä.</p>	<p>Poistetaan sähkösavukkeita ja nikotiininesteitä koskevin osin.</p>

Muutosesityksen perustelut

Sähkösavukkeista ei ole osoitettu merkittäviä terveysriskejä [24-43], eivätkä myöskään nikotiinilliset sähkösavukenesteet ole itsessään erityisen myrkyllisiä. Asiantuntijoiden, mm. tunnetun nikotiiniriippuvuustestin (nyk. tupakkariippuvuustesti) kehittäneen Karl Fagerströmin, mukaan vaarallisen nikotiiniyliannostuksen kehittyminen nikotiinipitoista sähkösavukenestettä inhaloimalla on mahdotonta. [76].

Tupakkatuotedirektiivin voimaan astuttua sähkösavukenesteiden nikotiinipitoisuus on korkeintaan 2%. Tällaisenaan niiden myrkyllisyys vertautuu mietoihin pesunesteisiin. [77,78]. Vähittäistavaramyymälöissä on avoimesti esillä ja vapaasti saatavissa huomattavasti tätä vaarallisempia valmisteita.

Kuten jo edellä on todettu, sähkösavukkeiden käyttö entuudestaan tupakoimattomien keskuudessa on vähäistä ja säännöllinen käyttö olematonta. Näin on ollut myös niissä maissa, joissa sähkösavukkeiden saatavuudelle ja markkinoinnille ei ole asetettu vastaavia rajoituksia kuin Suomessa. [10,21,22,24,25a,44-55].

Näin ollen on perusteetonta rajoittaa sähkösavukkeiden "markkinointia erityisesti lasten ja nuorten arkielämän ympäristöön kuuluvissa tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikoissa", kuten hallituksen lakiesityksessä esilläpitokiellon perusteena esitetään (s. 11).

On myös huomattava, että vähittäistavaramyymälöissä on avoimesti esillä esimerkiksi alkoholia, joka on haitallinen ja alaikäisiltä kielletty tuote ja herättää huomattavasti sähkösavukkeita laajempaa kiinnostusta nuorison keskuudessa.

Sähkösavukevalmisteiden esilläpitokieltoa ei myöskään edellytetä tupakkatuotedirektiivissä, eikä Suomesta löydy kansallisia perusteita siitä poikkeaville erityisjärjestelyille.

4. Sähkösavukkeiden käyttörajoituksia koskeva lakiehdotus ja sen muutosesitys

Lakiehdotus	Muutosesitys
<p>74 § Tupakointikieltojen soveltaminen. Mitä tässä luvussa [luku 10] säädetään tupakoinnista ja tupakansavusta, sovelletaan myös poltettavaksi tarkoitetun kasviperäisen tuotteen polttamiseen ja sähkösavukkeen käyttämiseen sekä niistä syntyviin savuihin, höyryihin ja hiukkasiin.</p>	Poistetaan sähkösavukkeita koskevin osin.

Muutosesityksen perustelut

Tupakointikieltojen soveltaminen sähkösavukkeiden käyttöön on perusteetonta, sillä sähkösavukkeista ympäristöön vapautuvien haitallisten aineiden määrät ovat niin vähäisiä, ettei niistä aiheudu terveysriskiä sivullisille. [24,25a,f,26,27,29,32-36,38-43].

Sähkösavukkeet eivät myöskään tuota lainkaan ns. sivuvirtausta, mikä aiheuttaa suurimman osan ympäristön tupakansavusta. Sähkösavukkeiden ympäristöön tuottama höyry myös haihtuu sekunneissa siinä missä tupakansavun puoliintumisaika on 20 minuuttia. [25a].

Näin ollen sähkösavukkeiden käyttöä koskevat rajoitukset rikkoisivat sekä perustuslain 7 §:n 1 momentissa suojattua oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen että 10 §:n 1 momentissa turvattua yksityiselämän suojaa kohdistamalla niihin sääntelyä asiassa, mistä ei ole osoitettavissa ympäristölle aiheutuvia terveyshaittoja.

Niinikään sähkösavukkeiden käyttöön ei sovellu hallituksen lakialoitteessa mainittu peruste "savuttomuuden [höyryttömyyden] avulla myös vähennetään erityisesti nuorten tupakointia ja tupakoinnin yleistä hyväksyttävyyttä" (s. 51). Sähkösavukkeiden käytön ei ole havaittu johtavan tupakoinnin hyväksyttävyyden lisääntymiseen. Sen sijaan tupakointi on vähentynyt sähkösavukkeiden käytön lisääntymisen myötä. [10,11,44,70,71,80,81].

Sähkösavukkeiden tupakointia vähentävä ominaislaatu aiheutuu siitä, että niitä käytetään pääasiassa tupakkaa korvaavana tuotteena. Entuudestaan tupakoimattomien keskuudessa niitä sen sijaan käytetään vähän eivätkä kokeilut ole johtaneet säännölliseen käyttöön. [10,21,22,24,25a,44-55].

Tupakointikieltojen soveltaminen sähkösavukkeiden käyttöön on ristiriidassa myös hallituksen lakialoitteessa esitettyyn perusteeseen, jonka mukaan "savuton [höyrytön] elinympäristö auttaa tupakoinnin lopettaneita pysymään päätöksessään" (s. 51). Tämän tavoitteen vastaisesti kaikki sähkösavukkeiden käyttöä hankaloittavat toimenpiteet ovat omiaan vain vaikeuttamaan tupakasta sähkösavukkeisiin siirtymistä, ts. tupakoinnin lopettamista.

Sähkösavukkeiden käytölle ei ehdoteta rajoituksia tupakkatuotedirektiivissä, eikä sellaisten toimeenpanolle ole perusteita myöskään Suomessa.

Lisäksi sisätilan haltijalla on jo oikeus sallia tai kieltää sähkösavukkeiden käyttö hallitsemassaan tilassa, joten lainsäädännölliselle rajoitukselle ei ole tarvetta.

5. Rangaistussäännöksiä koskeva lakiehdotus ja sen muutosesitys

Lakiehdotus	Muutosesitys
111 §-120 § (luku 14) Rangaistussäännökset.	Rangaistussäännökset sähkösavukerikkomuksista lievennetään suhteessa tupakkatuoterikkomuksiin

Muutosesityksen perustelut

Hallituksen lakialoitteessa sähkösavukesäätelyä koskeville rikkomuksille vaaditaan samaa rangaistavuutta kuin tupakkatuoterikkomuksille.

Toisaalla taas sähkösavukkeissa käytettäviltä ainesosilta vaaditaan, etteivät ne "aiheuta riskiä ihmisen terveydelle kuumennetussa eivätkä kumentamattomassa muodossa" (25 § 4. kohta).

On ristiriitaista ja kohtuutonta vaatia samanaikaisesti sähkösavukkeilta sekä täyttä turvallisuutta että kohdistaa niihin yhtä ankaria sääntelytoimenpiteitä kuin terveydelle erittäin haitallisiksi tiedettyihin tupakkatuotteisiin.

Sähkösavukerikkomuksilla ei ole vastaavaa kansanterveydellistä haittavaikutusta kuin tupakkatuoterikkomuksilla, joten niistä ei tule myöskään rangaista toisiaan vastaavalla tavalla.

LÄHTEET

1. Varis, Tuomo - Virtanen, Sirpa: Tupakkatilasto 2013, Liitetaulukko 16. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116822/Tr24_14.pdf?sequence=5
2. Ketonen, Anssi: Rökörillä kasvaa Venäjälle: Houkutus salakuljetukseen erittäin suuri. Yle uutiset 29.5.2015. http://yle.fi/uutiset/rookiralli_kasvaa_venajalle_houkutus_salakuljetukseen_erittain_suuri/8027354
3. Viikman, Sanna: Laittoman tupakan virta Venäjältä kasvaa. Yle uutiset 4.1.2013. http://yle.fi/uutiset/laittoman_tupakan_virta_venajalta_kasvaa/6437672
4. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Aikuisväestön tupakointi. 9.6.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/tupakka/tupakointi-suomessa/aikuisvaeston-tupakointi>
5. Kinnunen, Jaana et al.: Nuorten terveystapatutkimus 2015. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977-2015. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistiota 2015:31, s. 21. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126379/URN_ISBN_978-952-00-3592-1.pdf?sequence=1
6. Nitzkin, Joel L.: The Case in Favor of E-Cigarettes for Tobacco Harm Reduction. Environmental Research and Public Health, June 2014. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4078589/>
7. Fagerström, Karl - Bridgman, Kevin: Tobacco harm reduction: The need for new products that can compete with cigarettes. Addictive Behaviors, March 2014. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306460313003729>
8. Caponnetto, Pasquale et al.: Electronic cigarette: a possible substitute for cigarette dependence. Monaldi Archives for Chest Disease, March 2013. http://www.researchgate.net/profile/Pasquale_Caponnetto2/publication/237068291_Electronic_cigarette_a_possible_substitute_for_cigarette_dependence/links/00b7d521a69ea3402d000000.pdf?inViewer=true&&origin=publication_detail&inViewer=true
9. Centers for Disease Control and Prevention: Quitting Smoking Among Adults—United States, 2001–2010. November 2011. http://www.cdc.gov/tobacco/data_statistics/mmwr/s/byyear/2011/mm6044a2/intro.htm
10. ASH UK: Use of electronic cigarettes (vapourisers) among adults in Great Britain. ASH Fact Sheet, May 2015. http://www.ash.org.uk/files/documents/ASH_891.pdf
11. Rodu, Brad: 30 Million U.S. Adults Have Used E-Cigarettes, Unpublicized CDC Data Reveals. Tobacco Truth, July 2015. <http://rodutobaccotruth.blogspot.fi/2015/07/30-million-us-adults-have-used-e.html>
12. American Heart Association: Abstract 14945: Electronic Cigarettes Are Effective for Smoking Cessation: Evidence From a Systematic Review and Meta-analysis (2014). http://m.circ.ahajournals.org/content/130/Suppl_2/A14945.short
13. Biener, L. - Hargraves, J.L.: Longitudinal study of electronic cigarette use among a population-based sample of adult smokers: association with smoking cessation and motivation to quit. Nicotine Tob. Res, February 2015. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25301815>
14. Etter, Jean-Francoise - Bullen, Chris: Longitudinal study of electronic cigarette users. Addictive Behaviors, February 2014. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306460313003304>

15. Etter, Jean-Francoise - Bullen, Chris: Electronic cigarette: users profile, utilization, satisfaction and perceived efficacy. *Addiction*, November 2011. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21592253>
16. Manzoli, Lamberto et al.: Electronic Cigarettes Efficacy and Safety at 12 Months: Cohort Study. *Plos One* 10.7.2015. <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0129443>
17. Tackett Alayna P. et al.: Biochemically verified smoking cessation and vaping beliefs among vape store customers. *Addiction*, May 2015. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/add.12878/full>
18. Caponnetto, Pasquale et al.: Impact of an Electronic Cigarette on Smoking Reduction and Cessation in Schizophrenic Smokers: A Prospective 12-Month Pilot Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, January 2013. <http://www.mdpi.com/1660-4601/10/2/446>
19. Adrianes, Karolien et al.: Effectiveness of the Electronic Cigarette: An Eight-Week Flemish Study with Six-Month Follow-up on Smoking Reduction, Craving and Experienced Benefits and Complaints. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, October 2014. <http://www.mdpi.com/1660-4601/11/11/11220/htm>
20. Lechner, William W. et al.: Effects of Duration of electronic Cigarette Use. *Nicotine & Tobacco Research*, May 2014. http://www.researchgate.net/publication/262339560_Effects_of_Duration_of_Electronic_Cigarette_Use
21. Farsalinos, Konstantinos et al.: Characteristics, Perceived Side Effects and Benefits of Electronic Cigarette Use: A Worldwide Survey of More than 19,000 Consumers. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, April 2014, 11(4), 4356-4373. <http://www.mdpi.com/1660-4601/11/4/4356/pdf>
22. Kaartinen, Heli: Sähkö tupakointi "korvaushoitona" tupakoinnin lopettamisessa - käyttäjien kokemuksia. Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu Sosiaalialan koulutusohjelma Sosionomi (AMK). Kevät 2015. <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/89865/Heli%20Kaartinen.pdf?sequence=1>
23. Siegel, MB et al.: Electronic cigarettes as a smoking-cessation: tool results from an online survey. *American Journal of Preventive Medicine*, April 2011. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21406283>
24. Hajek, Peter et al.: Electronic cigarettes: review of use, content, safety, effects on smokers and potential for harm and benefit. *Addiction*, 31.7.2014. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/add.12659/full>
25. Farsalinos, Konstantinos et al.:
  - a) Safety evaluation and risk assessment of electronic cigarettes as tobacco cigarette substitutes: a systematic review. *Therapeutic Advances in Drug Safety* 2014, Vol. 5(2) 67–86. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4110871/>
  - b) E-cigarettes generate high levels of aldehydes only in 'dry puff' conditions. *Addiction*, August 2015. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/add.12942/full>
  - c) Are Metals Emitted from Electronic Cigarettes a Reason for Health Concern? A Risk-Assessment Analysis of Currently Available Literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2015. <http://www.mdpi.com/1660-4601/12/5/5215/htm>

- d) Acute effects of using electronic nicotine-delivery device (e-cigarette) on myocardial function: comparison with the effects of regular cigarettes. *BMC Cardiovascular Disorders*, June 2014. <http://www.biomedcentral.com/1471-2261/14/78>
- e) Effects of electronic cigarette use on the elastic properties of the ascending aorta in healthy subjects: comparison with the effects of tobacco cigarettes. Onassis Cardiac Surgery Center. December 2013. <http://www.ecigarette-research.com/EUROECHO2013-ecigs.pdf>
- f) Farsalinos, Konstantinos: Nicotine absorbed from “passive vaping” is minimal and with no health implications. *e-cigarette-research.com* 8.10.2014. <http://www.ecigarette-research.com/web/index.php/2013-04-07-09-50-07/2014/184-passive-vape>
26. Burstyn, Igor: Peering through the mist: systematic review of what the chemistry of contaminants in electronic cigarettes tells us about health risks. *BMC Public Health* 2014. <http://www.biomedcentral.com/content/pdf/1471-2458-14-18.pdf>
27. Britton, John - Bogdanovica, Ilze: Electronic cigarettes - A report commissioned by Public Health England 2015. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/311887/Ecigarettes_report.pdf
28. Royal College of Physicians: What you need to know about electronic cigarettes. March 2014. <https://www.rcplondon.ac.uk/commentary/what-you-need-know-about-electronic-cigarettes>
29. Neilson, Louise et al.: Development of an in vitro cytotoxicity model for aerosol exposure using 3D reconstructed human airway tissue: application for assessment of e-cigarette aerosol. *Toxicology in Vitro*, Oct. 2015. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0887233315001228>
30. Polosa, Riccardo: Electronic cigarette use and harm reversal: emerging evidence in the lung. *BMC Medicine*, 2015. <http://www.biomedcentral.com/content/pdf/s12916-015-0298-3.pdf>
31. Polosa, Riccardo et al.: Effect of Smoking Abstinence and Reduction in Asthmatic Smokers Switching to Electronic Cigarettes: Evidence for Harm Reversal. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, May 2014. <http://www.mdpi.com/1660-4601/11/5/4965/htm>
32. Robertson, OH et al.: Tests for the Chronic Toxicity of Propylene Glycol and Triethylene Glycol on Monkeys and Rats by Vapor Inhalation and Oral Administration. *The Journal of Pharmacology*, June 1947. <http://jpet.aspetjournals.org/content/91/1/52.abstract>
33. Sobczak, Andrzej et al.: Substantial reduction in emission of selected carbonyls and volatile organic compounds from electronic cigarettes compared to tobacco cigarettes. 2013 Society for Research of Nicotine and Tobacco Annual Meeting Abstract Book, s. 235-236. http://www.srnt.org/conferences/SRNT_2013_Abstacts_H.pdf
34. Goniewicz, Maciej Lucasz et al.: Levels of selected carcinogens and toxicants in vapour from electronic cigarettes. *Tobacco Control*, March 2013. <http://tobaccocontrol.bmj.com/content/early/2013/03/05/tobaccocontrol-2012-050859.short>
35. Nutt, D.J. et al.: Estimating the Harms of Nicotine-Containing Products Using the MCDA Approach. *European Addiction Research*, Vol. 20, No. 5, 2014. <http://www.karger.com/Article/FullText/360220#SC5>
36. Siegel, Michael: Metals in Electronic Cigarette Vapor are Below USP Standards for Metals in Inhalation Medications. *The Rest of the Story: Tobacco News Analysis and Commentary* 03.04.2013. <http://tobaccoanalysis.blogspot.fi/2013/04/metals-in-electronic-cigarette-vapor.html>

37. Flouris, Andreas D. et al.:

a) Acute impact of active and passive electronic cigarette smoking on serum cotinine and lung function. *Inhalation Toxicology*, Vol. 25, No. 2 , Pages 91-101. February 2013. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23363041>

b) Acute effects of electronic and tobacco cigarette smoking on complete blood count. *Food and Chemical Toxicology*, Volume 50, Issue 10, October 2012, Pages 3600–3603. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0278691512005030>

38. O'Connell, Grant et al.: An Assessment of Indoor Air Quality before, during and after Unrestricted Use of E-Cigarettes in a Small Room. *Int. Journal Research*, 2015. <http://www.mdpi.com/1660-4601/12/5/4889/htm>

39. Tayyarah, Rana - Long, Gerald A.: Comparison of select analytes in aerosol from e-cigarettes with smoke from conventional cigarettes and with ambient air. *Regulatory Toxicology and Pharmacology*, December 2014. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0273230014002505>

40. Rodu, Brad: Do E-Cigarettes Cause Passive Vaping? *Tobacco Truth*, December 2013. <http://rodutobaccotruth.blogspot.fi/2013/12/do-e-cigarettes-cause-passive-vaping.html>

41. McAuley, Timothy et al.: Comparison of the effects of e-cigarette vapor and cigarette smoke on indoor air quality. *Inhalation Toxicology*, Oct. 2012. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23033998>

42. ASH UK: ASH statement on banning the use of e-cigarettes in public places. 9.6.2015. <http://www.ash.org.uk/ash-statement-on-banning-the-use-of-e-cigarettes-in-public-places>

43. Cancer Research UK: Welsh Government proposes banning e-cigarettes in public places. 9.6..2015. <http://www.cruk.cam.ac.uk/news/latest-news/welsh-government-proposes-banning-e-cigarettes-public-places>

44. ASH UK: Use of electronic cigarettes among children in Great Britain. ASH Fact Sheet, August 2015. http://www.ash.org.uk/files/documents/ASH_959.pdf

45. Shiffman, Saul et al.: The Impact of Flavor Descriptors on Nonsmoking Teens' and Adult Smokers' Interest in Electronic Cigarettes. *Nicotine and Tobacco Research*, December 2014. <http://m.ntr.oxfordjournals.org/content/early/2015/01/24/ntr.ntu333>

46. Moore Graham et al.: Electronic-cigarette use among young people in Wales: evidence from two cross-sectional surveys. *BMJ Open*, April 2015. <http://bmjopen.bmj.com/content/5/4/e007072.full>

47. Dockrell, Martin et al.: E-Cigarettes: Prevalence and Attitudes in Great Britain. *Nicotine & Tobacco Research* 23.05.2013. <http://ntr.oxfordjournals.org/content/early/2013/05/21/ntr.ntt057.full>

48. Sosiaali- ja terveysministeriö: Tie savuttomaan Suomeen. Tupakkapoliittinen toimenpideohjelma. Helsinki 2014, s. 14. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116262/STM_2014_10_savuton_web.pdf?sequence=3

49. Office for National Statistics: Use of e-cigarettes, and the relationship to smoking. November 2014. <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/ghs/opinions-and-lifestyle-survey/adult-smoking-habits-in-great-britain--2013/stb-opn-smoking-2013.html#tab-Use-of-e-cigarettes--and-the-relationship-to-smoking>

50. Dawkins, Lynne et al.: 'Vaping' profiles and preferences: an online survey of electronic cigarette users. *Addiction* 2013. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/add.12150/abstract>
51. Wermert, Amy M. et al.: Use of electronic cigarettes among adults enrolled in a group randomized smoking cessation trial in Appalachian Ohio. *Society for Research of Nicotine and Tobacco, Annual Meeting Abstract Book 2013*, s. 150. http://www.srnt.org/conferences/SRNT_2013_Abstracts_H.pdf
52. Pokhrel, Pallav et al.: Smokers who try e-cigarettes to quit smoking: are they serious about quitting? *Society for Research of Nicotine and Tobacco, Annual Meeting Abstract Book 2013*, s. 150. http://www.srnt.org/conferences/SRNT_2013_Abstracts_H.pdf
53. Murphy, Jill et al.: Awareness and use of electronic cigarettes among college students in New York State. *Society for Research of Nicotine and Tobacco, Annual Meeting Abstract Book 2013*, s. 151. http://www.srnt.org/conferences/SRNT_2013_Abstracts_H.pdf
54. Czoli, Christine D. et al.: Electronic cigarettes in Canada: prevalence of use and perceptions among young adults. *Society for Research of Nicotine and Tobacco, Annual Meeting Abstract Book 2013*, s. 200. http://www.srnt.org/conferences/SRNT_2013_Abstracts_H.pdf
55. Adkison, Sarah E. et al.: Awareness, trial, and current use of electronic cigarettes: findings from ITC four country survey. *Society for Research of Nicotine and Tobacco, Annual Meeting Abstract Book 2013*, s. 201. http://www.srnt.org/conferences/SRNT_2013_Abstracts_H.pdf
56. Royal Society for Public Health: Nicotine "no more harmful to health than caffeine". RSPH 13.8.2015. <https://www.rsph.org.uk/en/about-us/latest-news/press-releases/press-release1.cfm/pid/32B2FF71-A11A-42F6-A0C8EF19BA0E0C4F>
57. American Council on Science and Health: The Effects of Nicotine on Human Health. January 2014. <http://acsh.org/2014/01/effects-nicotine-human-health/>
58. Royal College of Physicians: Harm reduction in nicotine addiction. Helping people who can't quit. <https://www.rcplondon.ac.uk/sites/default/files/documents/harm-reduction-nicotine-addiction.pdf>
59. Waldum, H.L. et al.: Long-term effects of inhaled nicotine. *Life Sci.* 1996. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8614291>
60. Hurley, Dan: Nicotine, the Wonder Drug? *Discover*, March 2014. <http://discovermagazine.com/2014/march/13-nicotine-fix>
61. Farsalinos, Konstantinos et al.:
- Evaluation of Electronic Cigarette Use (Vaping) Topography and Estimation of Liquid Consumption: Implications for Research Protocol Standards Definition and for Public Health Authorities' Regulation. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, June 2013. <http://www.mdpi.com/1660-4601/10/6/2500/htm>
  - Nicotine absorption from electronic cigarette use: comparison between first and new-generation devices. *Scientific Reports*, February 2014. http://www.researchgate.net/publication/260381238_Nicotine_absorption_from_electronic_cigarette_use_Comparison_between_first_and_new-generation_devices
62. Etter, Jean-Francois - Eissenberg, Thomas: Dependence levels in users of electronic cigarettes, nicotine gums and tobacco cigarettes. *Drug and Alcohol Dependence*, February 2015. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0376871614019863>

63. Le Houezec, Jacques: Nicotine safety in the context of e-cigarette use and tobacco dependence. <http://ecigaretterevue.com/wp-content/uploads/2013/11/Nicotine-safety-in-the-context-of-e-cigarette-use-and-tobacco-dependence-Jacques-Le-Houezec-E-Cigarette-Summit.pdf>
64. Health New Zealand: Safety results. April 2009. <http://www.smokeless.org.nz/ecigarette.htm>
65. Fagerström, Karl: Dependence on tobacco and nicotine. Nicotine Science and Policy, December 2013. <http://nicotinepolicy.net/karl-fagerstrom/520-dependence-on-tobacco-and-nicotine>
66. Guillem, Karine et al.: Monoamine Oxidase Inhibition Dramatically Increases the Motivation to Self-Administer Nicotine in Rats. The Journal of Neuroscience, September 2005. <http://www.jneurosci.org/content/25/38/8593.full>
67. WHO: Gender, Women, and the Tobacco Epidemic. http://www.who.int/tobacco/publications/gender/en_tfi_gender_women_addiction_nicotine.pdf
68. JURI: Lausuntonlounnos oikeudellisten asioiden valiokunnalta kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden valmistamista, esittämistapaa ja myyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä. Valmistelija: Klaus-Heiner Lehnes. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-510.591+01+DOC+PDF+V0//FI>
69. Triggle, Nick: E-cigarette criticisms 'alarmist' say researchers. BBC News 5.9.2014. <http://www.bbc.com/news/health-29061169>
70. Brown, Jamie - West, Robert: Smoking prevalence in England is below 20% for the first time in 80 years. British Medical Journal, February 2014. <http://www.bmj.com/content/348/bmj.g1378>
71. Gholipour, Bahar: Smoking in US Declines to All-Time Low. Live Science, November 2014. <http://www.livescience.com/48923-usa-smoking-declines-to-lowest.html>
72. Farsalinos, Konstantinos et al.: Impact of Flavour Variability on Electronic Cigarette Use Experience: An Internet Survey. Int. J. Environ. Res. Public Health, December 2013. <http://www.mdpi.com/1660-4601/10/12/7272/pdf>
73. McLaren, Neil: big survey 2014 - initial findings eliquid. vaping.com, July 2014. <http://vaping.com/data/big-survey-2014-initial-findings-eliquid>
74. UK Department of Health: Tobacco Products Directive Impact Assessment. 29.6.2015. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/440994/TPD_IA.pdf
75. Directive 2014/40/EU of the European Parliament and of the Council. http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/dir_201440_en.pdf
76. Scientific Errors in Proposed EU Tobacco Products Directive. Nicotine Science and Policy 17.1.2014. <https://nicotinepolicy.net/n-s-p/672-scientific-errors-in-proposed-eu-tobacco-products-directive>
77. Bibra Toxicology advice and consulting: EU Classification of nicotine mixtures under CLP Regulation 1272/2008 (as amended and corrected). June 2014. http://ecita.org.uk/sites/default/files/u41/bibra%20EU_Classification_of_nicotine_mixtures_acute_oral_and_dermal_toxicity.pdf

78. ECITA: How Toxic Is E-Liquid? July 2104. <http://ecita.org.uk/ecita-blog/how-toxic-e-liquid>

79. Eurobarometer http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_429_en.pdf Dr Farsalinosin analysointi Eurobarometer datasta: https://youtu.be/XxOoZ_79Txo

80. The Monitoring the Future study, the University of Michigan. TABLE 1 Trends in Prevalence of Use of CIGARETTES in Grades 8, 10, and 12. <http://monitoringthefuture.org/data/14data/14tobtbl1.pdf>

81. Sullum, Jacob: As Vaping Rises to Record Highs, Smoking Falls to Record Lows. Forbes Magazine, December 18 2014. <http://www.forbes.com/sites/jacobsullum/2014/12/18/as-vaping-rises-to-record-highs-smoking-falls-to-record-lows/>